

Konzervativci získali, ale prohráli

02.Června 2005 Petr Sokol

Britské parlamentní volby přinesly očekávaný výsledek. Levicoví labouristé dosavadního premiéra Tonyho Blaira zvítězili potřetí v řadě a zapsali se tím do historických análů. Labouristé sice ztratili řadu mandátů, pohodlná většina jim ale v dolní komoře britského parlamentu zůstává.

U opozičních konzervativců naopak zavládlo zklamání. Jejich vůdce Michael Howard krátce po zveřejnění volebních výsledků překvapivě oznámil, že rezignuje na svou funkci. Své rozhodnutí zdůvodnil tvrzením, že v době příštích parlamentních voleb bude již příliš starý. Navíc určitě zohlednil i fakt, že ve svém stínovém kabinetu vždy prosazoval zásadu, že kdo nesplní předem vytýčený cíl bude muset ze své funkce odejít.

Cílem v letošních parlamentních volbách bylo porazit labouristy. K tomu však potřebovali konzervativci odčerpat svým levicovým rivalům 11,2 procenta hlasů a 162 mandátů. Zisk konzervativců v tomto ohledu ale zůstal daleko od vytyčeného cíle. Blairovi „přebrali“ jen 3,2 procenta, což se projevilo v zisku 37 nových poslaneckých křesel. Zisky konzervativcům přinesly zejména obvody na jihu Anglie, kde labouristy porazili. Svou parlamentní přítomnost konzervativci zachránili i ve Skotsku a opět budou zastoupeni i mezi poslanci zvolenými ve Walesu. To vše ale na vítězství nestačilo. Připomenout je nutné i skutečnost, že labouristům k celkovému vítězství stačilo předstihnout konzervativce v celostátním zisku hlasů jen o tři procenta (36 % ku 33 %). Voliči jsou totiž v obvodech nyní rozloženi tak, že to prospívá labouristům.

Howard odchází

Howard ve své funkci nekončí okamžitě, ale chce vydržet, dokud nebude schválen nový způsob volby konzervativního lídra. Od roku 1999 totiž britští konzervativci vybírají svého předsedu dosti komplikovaně. Do zmíněného roku volebního lídra vybírala parlamentní frakce konzervativní strany. V roce 1999 ale tehdejší předseda William Hague prosadil, že poslanci vyberou v několika kolech dva kandidáty a mezi nimi následně rozhodnou všichni členové strany.

Změnit konzervativní stanovy není totiž vůbec lehké. Pro změnu se musí vyslovit nejenom celostátní sjezd, ale také dvě třetiny členů frakce v dolní sněmovně a dvě třetiny předsedů stranických organizací na úrovni volebních obvodů a regionů. Zvláště ti poslední asi budou váhat s tím, aby ztratili vliv na volbu stranického lídra.

Není zatím jisté, kdy Howard svou funkci skutečně opustí. Pokud chce odejít po změně stanov, musí odejít nejdříve po stranickém sjezdu v říjnu. Otázkou také je, zda by strana měla vstoupit s novým vůdcem do kampaně před referendem o evropské ústavě. Kdyby totiž volba lídra stranu vnitřně rozdělila, nebyl by to ideální start pro další střet s blairovými labouristy.

Kdo přijde?

Ohlášený odchod Michaela Howarda oživil názorové rozdíly uvnitř konzervativní strany. Současný vůdce byl vybrán teprve před 18 měsíci jako jediný kandidát a strana se za ním semkla. Nyní může být situace jiná a potenciální kandidáti půjdou do voleb stranického lídra s odlišnými představami o obsahu i stylu konzervativní politiky. Opět se diskutuje o tom, zda strana neuspěla, protože stála příliš vpravo nebo neuspěla, protože naopak stála málo vpravo.

Kandidátů se již hlásí celá řada. Největší šance se dávají Davidu Davisovi, který kandidoval již v roce 2001. Neprošel ale tehdy prvotním výběrem v parlamentní frakci. Davis již zastával funkci předsedy strany, která není totožná s vůdcem strany, tedy volebním lídrem. Davis patří k pravému křídlu strany a šance mu dává značná popularita mezi stranickými členy.

Davisovi by se ve volbách mohli postavit například bývalý ministr obrany a zahraničí Malcolm Rifkind nebo současný stínový ministr zahraničí Liam Fox, kterého posiluje i fakt, že vedl Howardovu kampaň za zisk funkce stranického vůdce.

Kandidovat by mohli i mladí poslanci David Cameron a George Osborn, které média občas označují za Tonyho Blaira a Gordona Browna konzervativní strany. Názor, že strana musí svou politiku posunout více do středu, by mohl v bitvě o pozici stranické jedničky zastávat stínový ministr

zdravotnictví Andrew Lansley. Naopak libertariánské křídlo by mohl zastupovat Tim Yeo.

Část konzervativců k návratu přemlouvá muže, který prohrál minulé parlamentní volby. Tím je William Hague, který ale zatím svou kandidaturu odmítá.

Konzervativní stranu každopádně nečeká lehký výběr.